

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки і торгівлі

СИЛАБУС

освітнього вибіркового компонента

**ОЦІНКА ТА ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ БІРЖОВИХ СТРУКТУР
ПІСЛЯВОЄННОГО ПЕРІОДУ**

підготовки здобувачів

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

освітньо-наукової програми «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Луцьк – 2024

Силабус вибіркового освітнього компонента «ОЦІНКА ТА ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ БІРЖОВИХ СТРУКТУР ПІСЛЯВОЄННОГО ПЕРІОДУ» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля», за освітньо-науковою програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Розробник: Ляшенко О.М., д.е.н., професор кафедри економіки і торгівлі, професор

Погоджено
Гарант ОНП

Олена ПАВЛОВА

Силабус освітнього вибіркового компонента затверджено на засіданні кафедри економіки і торгівлі

протокол №1 від 28.08.2024 р.

Завідувач кафедри економіки і торгівлі

Олена ПАВЛОВА

I. Опис вибіркового освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	07 Управління та адміністрування, 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2
		Семестр 4
ІНДЗ: немає		Лекції 10 год.
		Практичні 14 год.
		Самостійна робота 88 год.
Мова навчання:		Консультації 8 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання:		українська

II. Інформація про викладача

ППП - Ляшенко Оксана Миколаївна

Науковий ступінь - д. е. н.,

Наукове звання - професор,

Посада - професор кафедри економіки і торгівлі

Контактна інформація – +380972858818, E-mail: liashenko.oksana@vnu.edu.ua.

Дні занять розміщено на: <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього вибіркового компонента. Освітній вибірковий компонент «Оцінка та діагностика ефективності біржових структур післявоєнного періоду» відноситься до переліку вибірових освітніх компонентів циклу професійної підготовки доктора філософії за освітньо-науковою програмою Підприємництво, торгівля та біржова діяльність та спрямована на формування у майбутніх докторів філософії системи змістовних обґрунтованих знань з основ економіки, теорії економічного розвитку та ефективної оцінки та аналізу ефективного функціонування біржових структур у післявоєнний час.

2. Мета і завдання освітнього вибіркового компонента. *Мета освітнього компонента* – Метою вибіркового освітнього компонента «Оцінка та діагностика ефективності біржових структур післявоєнного періоду» є формування знань щодо сутності, цілей та основних видів біржової діяльності, а також практичних вмінь реалізації успішної побудови та діагностування ефективності біржових структур, реалізації в майбутньому на основі застосування інструментарію розробки та реалізації механізмів та підходів до якісної оцінки бірж у післявоєнний період.

Під час опанування освітнього компонента застосовуються різноманітні методи онлайн та оффлайн навчання, а результатом є написання інноваційних пропозицій та проектів із можливістю його подачі на грантове фінансування. Структура курсу включає вивчення особливостей інноваційного підприємництва та його складових, схем формування підприємницьких систем, аналіз ефективності проектів, їх ресурсного забезпечення, ризиків, а також бюджету проектної заявки. Особлива увага приділяється оцінці формування та розвитку команди.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента: «Оцінка та діагностика ефективності біржових структур післявоєнного періоду» є: формування системного уявлення про

роль, функції та особливості розвитку біржових структур у післявоєнний період; засвоєння методологічних підходів і інструментарію оцінювання ефективності діяльності бірж з урахуванням макроекономічних та інституційних чинників; оволодіння методами діагностики фінансово-економічного стану, конкурентоспроможності та стійкості біржових структур; розвиток аналітичних навичок щодо інтерпретації результатів оцінювання та виявлення проблем і потенціалу розвитку біржової інфраструктури; формування здатності обґрунтовувати управлінські та регуляторні рішення, спрямовані на підвищення ефективності функціонування бірж у процесі економічного відновлення; інтеграція теоретичних положень із аналізом емпіричних даних, кейсів та результатів наукових досліджень.

3. Результати навчання (компетентності).

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК02. Здатність продукувати, обґрунтовувати нові ідеї, гіпотези і моделі та приймати науково обґрунтовані рішення у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК05. Здатність до критичного переосмислення і розвитку сучасних теорій, методологій, об'єктів досліджень й практик, із застосуванням системного підходу до врахування неекономічних аспектів з різних галузей знань, у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК06. Здатність застосовувати сучасні інформаційно комунікативні технології (інформаційні системи, хмарні технології, комунікаційні технології передачі та обміну інформацією), прилади та обладнання (в тому числі комп'ютерна техніка, апаратно-програмне забезпечення), необхідні для виконання інноваційної науково-дослідної, педагогічної, професійної діяльності в підприємницьких, торговельних та біржових структурах.

Програмні результати

РН03. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні, економіко-математичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційно-комунікативні технології, прилади та обладнання.

РН04. Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні, комп'ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН05. Застосовувати сучасні методи та інструменти наукових досліджень та інноваційної діяльності для отримання нових знань та/або розв'язання комплексних проблем у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН10. Ініціювати, розробляти, реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявні та/або отримати нові цілісні знання, розв'язувати проблеми підприємництва, торгівлі та біржової діяльності з урахуванням етичних, соціальних, економічних, екологічних і правових аспектів.

РН11. Вільно презентувати, обговорювати державною та іноземними мовами.

4. Структура освітнього вибіркового компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек	Пра к.	Сам роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали**
Змістовий модуль 1. Теоретичні підходи до діагностики біржової інфраструктури						
Тема 1. Теоретичні засади діагностики біржової інфраструктури в умовах післявоєнного відновлення	9	1	2	5	1	ДС, Т, О / 3
Тема 2. Методологія оцінки інституційної стійкості товарних та фондових бірж	7	1	1	5	0	ДС, Т, О / 3
Тема 3. Діагностика фінансової результативності біржової діяльності	8	1	1	5	1	ДС,Т, О / 3
Тема 4. Оцінка ефективності механізмів біржового ціноутворення	9	1	1	6	1	ДС,Т,О / 3
Тема 5. Аудит та діагностика систем ризик-менеджменту на біржах.	10	1	2	6	1	ДС,П,О / 2
Тема 6. Експрес-діагностика ліквідності біржового ринку	8	1	2	4	1	ДС,РЗ/К, О / 2
Разом за модулем 1	51	6	9	31	5	16
Змістовий модуль 2. Реалізація практичних підходів діагностики біржової інфраструктури						
Тема 7. Моніторинг прозорості та антикорупційний аудит біржових структур	17	1	1	15	0	ДС,Т,О / 3
Тема 8. Оцінка ефективності цифрової трансформації бірж	16	1	1	13	1	ДС,Т,О, РЗ / 3
Тема 9. Діагностика соціально-економічного ефекту діяльності бірж	19	1	2	15	1	ДС,Т,О, РЗ / 3
Тема 10. Прогнозна діагностика розвитку біржових структур у довгостроковій перспективі	17	1	1	14	1	П,Т,О / 3
Разом за модулем 2	69	4	5	57	3	24
Види підсумкових робіт					60	
Модульна контрольна робота 1					МКР / 30 балів	
Модульна контрольна робота 2					МКР / 30 балів	
Всього годин / Балів	120	10	14	88	8	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, Т – тести, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, групах, КР – контрольна робота, П – презентація роботи; О – опитування.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота здобувача освіти – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються здобувачем освіти самостійно під методичним керівництвом викладача.

До завдань самостійної роботи, які запропоновані здобувачам освіти, віднесено:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять за темами освітнього компонента.

4. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Контрольна перевірка кожним здобувачем освіти особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

Для виконання роботи здобувач обирає та опрацьовує теоретичне питання.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти.

Під час вивчення освітнього компонента аспірант відвідує лекції та практичні заняття, виконує самостійну роботу і отримує консультації. На лекціях заохочується інтерактивна участь аспіранта в обговоренні актуальних тем. На практичних заняттях аспірант бере активну участь в дискусії, виконує практичні завдання самостійно та в малих групах, а також виконує письмові завдання. Усі практичні заняття потребують ретельної самостійної підготовки із використанням рекомендованої літератури, а також додаткових інформаційних джерел. Практичні заняття передбачають практику в говорінні, читанні, письмі, аудіюванні та перекладі. Аспірант отримує оцінку на кожному занятті за кожне виконане завдання (згідно із силабусом).

Політика щодо академічної доброчесності.

Обов'язковим є дотримання аспірантами принципів академічної доброчесності, що включають: самостійне виконання всіх видів робіт і завдань, передбачених силабусом; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності і джерела інформації. Політика щодо академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки. У разі виявлення випадків академічної недоброчесності завдання не оцінюється й аспірант отримує нове завдання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Для отримання мінімальної позитивної оцінки з компонента необхідно отримати мінімальну кількість балів за кожну тему. У разі несвоєчасного виконання робіт кількість набраних балів знижується на 20%. Перенесення терміну здачі робіт/перездача можливі за поважних причин (лікарняний, академічна мобільність). У випадку відсутності поважних причин кількість набраних балів знижується на 20%. Пропущені заняття відпрацьовуються аспірантом згідно з погодженим з викладачем індивідуальним графіком у разі недостатньої кількості балів для отримання мінімальної позитивної оцінки з освітнього компонента.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом. Підсумковий контроль здійснюється у вигляді семестрового заліку. Залік з освітнього компонента виставляється за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів за залік під час ліквідації академічної заборгованості – 100 балів.

Перелік питань на залік

1. Поняття та складові ефективності біржової структури в післявоєнний період.
2. Вплив Бреттон-Вудської валютної системи на розвиток фондових бірж.
3. Роль бірж у процесі післявоєнної відбудови економік Європи та Японії.
4. Основні етапи трансформації біржових структур у другій половині ХХ століття.
5. Глобалізація фінансових ринків та її вплив на ефективність національних бірж.
6. Концепція «ефективного ринку» (ЕМН) Ю. Фама та її застосування до аналізу біржових структур.

7. Розвиток інституційних інвесторів як чинник підвищення ліквідності бірж у 1950–1970-х роках.
8. Порівняльна характеристика американської та європейської моделей біржового устрою.
9. Вплив дефіциту капіталу в післявоєнні роки на формування правил лістингу.
10. Еволюція біржового посередництва: від приватних брокерів до транснаціональних корпорацій.
11. Система показників ліквідності біржового ринку: методики розрахунку.
12. Аналіз волатильності як індикатор стабільності біржової структури.
13. Коефіцієнт оборотності цінних паперів та його діагностичне значення.
14. Методика оцінки трансакційних витрат на біржовому ринку.
15. Роль біржових індексів у діагностиці стану національної економіки.
16. Аналіз концентрації капіталу на біржі: індекси та коефіцієнти.
17. Оцінка інформаційної прозорості бірж у доцифрову епоху (1945–1980 рр.).
18. Діагностика операційної ефективності біржових технологій (від «голосових» торгів до EOM).
19. Методи оцінки ризиків на біржовому ринку: історичний аспект.
20. Економетричні моделі в прогнозуванні ефективності біржової діяльності.
21. Біржовий бум 1950-х років у США та фактори його ефективності.
22. Наслідки нафтової кризи 1973 року для світових фондових бірж.
23. Діагностика причин та наслідків краху 19 жовтня 1987 року («Чорний понеділок»).
24. Реформи «Big Bang» 1986 року в Лондоні як приклад радикальної трансформації структури.
25. Формування та ефективність ринку євродоларів.
26. Розвиток термінових бірж (ф'ючерсних та опціонних) у 1970-х роках.
27. Аналіз ефективності японського «ринку мильної бульбашки» наприкінці 1980-х.
28. Специфіка становлення біржових структур у країнах, що розвиваються (після 1960-х рр.).
29. Вплив приватизації у Великій Британії (1980-ті) на обсяги біржових торгів.
30. Роль міжнародних фінансових організацій у стабілізації біржових структур після криз.
31. Перехід від паперового до безпаперового обігу цінних паперів: оцінка переваг.
32. Вплив появи системи NASDAQ (1971 р.) на ефективність позабіржового ринку.
33. Автоматизація клірингових та розрахункових операцій у 1970–1980-х роках.
34. Еволюція державного регулювання бірж: від саморегульованих організацій до жорсткого нагляду.
35. Роль Комісії з цінних паперів і бірж (SEC) у забезпеченні ефективності ринку США.
36. Гармонізація біржового законодавства в межах Європейського Економічного Співтовариства.
37. Боротьба з інсайдерською торгівлею як елемент діагностики доброчесності ринку.
38. Аналіз ефективності систем розкриття інформації емітентами.
39. Вплив дерегуляції фінансових ринків у 1980-х роках на біржову конкуренцію.
40. Стандартизація біржових контрактів як фактор підвищення ефективності торгівлі.
41. Процеси консолідації та злиття бірж наприкінці ХХ століття.
42. Діагностика конкурентоспроможності світових фінансових центрів.
43. Вплив появи інтернет-трейдингу на структуру біржового ринку 1990-х.
44. Оцінка стійкості біржових структур до системних ризиків.
45. Соціально-економічна ефективність фондового ринку для пенсійних систем.
46. Діагностика «бульбашки» доткомів: уроки для оцінки ефективності.
47. Порівняльний аналіз ефективності аукціонних ринків та ринків дилерів.
48. Еволюція вимог до лістингу як інструмент діагностики якості емітентів.
49. Стійкість біржових структур в умовах високої інфляції (досвід 1970-х).
50. Майбутнє біржових структур: від традиційних майданчиків до цифрових екосистем.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Берлач А. І. Біржове право : навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2017. 314 с.
2. Боринець С. Я. Міжнародні фінанси : підручник. Київ : Знання, 2012. 496 с.
3. Дубницький В. І., Крилова О. В. Світовий фондовий ринок : навч. посіб. Донецьк : Юго-Восток, 2014. 235 с.
4. Зубик Л. В. Становлення та розвиток біржової торгівлі в системі ринкових відносин. *Економіка та управління АПК*. 2018. № 2. С. 112–120.
5. Іванов Ю. Б., Коваленко В. В. Фінансові ринки : навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2015. 340 с.
6. Керімов В. Е. Діагностика ефективності діяльності підприємств та організацій : монографія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.
7. Марущак О. П. Оцінка ефективності функціонування біржового ринку цінних паперів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Вип. 36. С. 94–99.
8. Оцінка та діагностика фінансової стійкості фінансових інститутів : метод. рек. / уклад. Н. М. Руденко. Одеса : ОНЕУ, 2020. 62 с.
9. Сохацька О. М. Біржова справа : підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2013. 632 с.
10. Ходаківська В. В., Данілов О. Д. Ринок фінансових послуг: теорія і практика : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2016. 616 с.
11. Павлов К. В. Проблеми та перспективи розвитку біржового сегмента ринку нерухомості. *Регіональна економіка*. 2020. № 2. С. 88–95.
12. Павлова О. М. Світовий досвід формування та функціонування енергетичних бірж. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2021. № 2 (426). С. 45–52.
13. Павлова О. М., Павлов К. В. Методологічні засади оцінювання ефективності інвестиційних проектів на фінансових ринках. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 5 (73). С. 182–189.

Інтернет-ресурси

1. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://www.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки України URL: <https://www.me.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
5. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://www.nbu.gov.ua>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>
8. Інформаційні ресурси у цифровому репозитарії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>